

พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า
อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
**The Dynamics of Kathin Festival in Umao Sub – District
of Yang Talat District Kalasin Province**

พระมานิต ฐานวโร,
พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา และ พระโสภณพัฒน์บัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Phra Mani Thanavaro,
Phramaha Daosayam Vajirapañño and PhraSoponphattanabundit
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Thuakkong1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการทอดกฐินในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาประเพณีการทอดกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) วิเคราะห์พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยศึกษาจากข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย พบว่า กฐินในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการทำบุญในพระพุทธศาสนาที่มีรากฐานมาจากพระวินัยบัญญัติในเรื่องกฐิน เป็นพุทธานุญาตที่มอบให้แก่ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาส 3 เดือน ในวัดนั้นต้องมีภิกษุอยู่จำพรรษาไม่น้อยกว่า 5 รูป ขึ้นไป ให้กรานกฐินได้หลังออกพรรษา มีกำหนดภายใน 1 เดือน เป็นทานพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงประทานให้โดยไม่ต้องร้องขอ ด้วยพุทธประสงค์ให้การอนุเคราะห์ในเรื่องผ้าจีวรนุ่ม สว่าง สะอาด ความเป็นสิริมงคลทำให้ได้รับอานิสงส์กฐิน และเป็นการสนับสนุนพระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ต่อมาเมื่อศรัทธาผู้นำผ้ากฐินไปถวายแก่พระสงฆ์หลังวันออกพรรษา จึงเรียกพิธีกรรมนี้ว่า ประเพณีการทำบุญกฐิน มาจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีพัฒนาการเรื่อยมาจากรูปแบบการทอดกฐินเชิงจารีต ที่มีรากฐานมาจากพระวินัยบัญญัติ มี 2 รูปแบบคือ กฐินที่มีเจ้าภาพปักจ่องและกฐินสามัคคี ต่อมาเมื่อมีการบูรณาการตามยุคสมัย การถวายผ้าจึงนิยมใช้ผ้าจีวรสำเร็จรูปเป็นผ้ากฐิน มีการรวบรวมปัจจัยถวายเป็นบริวารกฐิน เป็นประเพณีที่ตักต้อนส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน และพบว่า รูปแบบการทอดกฐินทั้งประเพณีประกอบด้วย รักษาพระวินัยบัญญัติ ยึดรูปแบบศาสนพิธีส่งเสริม

ความพอเพียง ประสานความสามัคคี และมีปัญญา เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการรักษาประเพณีการทำบุญกฐิน ให้เป็นประเพณีอันดีงามของชุมชนที่จะอยู่สืบสนุนส่งเสริมให้ประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบอย่างที่ดีงามสืบต่อสู่ชนรุ่นหลังสืบไป

คำสำคัญ : พลวัตประเพณี; การทำบุญกฐิน; ตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the Kathin ceremony in Theravada Buddhism; 2) to study the traditions of the Kathin ceremony of Umao Sub-district, Yang Talat District, Kalasin Province; 3) to analyze the dynamics of the Kathin merit making of Umao Sub-district, Yang Talat District, Kalasin Province. The study was carried out by means qualitative research. The data collection was conducted from studying documents and in-depth interviews.

The results of the research were as follows: dynamics ceremony; Kathin merit making; Umao Sub-district People, Yang Talat District, Kalasin Province.

Kathin in Theravada Buddhism is a merit making in Buddhism rooted in the discipline of Kathin. It is the Buddha's blessing given to the monks who live in the lent for a full quarter of three months. In that temple, there must be no less than five monks living in the Buddhist Lent to be able to proceed the Kathin after the end of Buddhist Lent, which is scheduled within 1 month. It is a special offering that the Lord Buddha has given without requesting with his wish to provide support of robes, to create unity among the monks, thus obtaining the virtue of the Kathin and to support the monks who performed good practices. Later, there were devotees to bring the Kathin cloth to the monks after the end of Buddhist Lent. Therefore, this ritual is called Kathin merit making tradition up to the present.

Kathin Ceremony of Umao Sub-district people has developed continuously from the traditional Kathin ceremony, rooted in the discipline of commandments in two forms: the Kathin with the host and Kathin unity. Later, there is an integration according to the era. The offering of cloth therefore popularly uses ready-made robes as Kathin fabric. There is a collection of money dedicated to the Kathin as a part of donation. It is a good tradition to promote unity of the people in the community. The desirable form of Kathin ceremony consisted of maintaining the discipline, adhering to the form of ordinances that promote self-sufficiency, unity and wisdom. This is a pattern that emphasizes the preservation of the Kathin tradition as a good tradition for the community to support and promote the Kathin merit-making tradition of Umao Sub-district, Yang Talat District, Kalasin Province as a good role model for the coming generations.

Keywords: Dynamics, Traditions; Kathin Merit Making; Umma Subdistrict, Yang Talat District, Kalasin Province

บทนำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงตรัสอนุญาตให้ภิกษุได้รับสังฆทานที่พิเศษกว่าสังฆทานอื่น และถือได้ว่าเป็นสังฆทานที่มีอานิสงส์มาก ทั้งผู้ให้ทานและผู้รับทานนั้น คือกฐินทานการทำบุญทอดกฐินนั้นถือเป็นบุญใหญ่ที่มีความพิเศษแตกต่างจากทานอื่นๆ เพราะเป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดำรงขึ้นด้วยพระองค์เอง กล่าวคือ ทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้ถวายแก่ภิกษุที่อยู่จำพรรษาครบสามเดือน ซึ่งผิดกับทานอื่นที่ต้องมีทายก ทายิกาทูลขอกับพระองค์ก่อน เช่นการถวายผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งเกิดจากการที่มหาอุบาสกวิสาขา ทูลขอ กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้เกิดการทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝนขึ้น บุญกฐินจัดได้ว่าเป็นบุญกาลทาน กล่าวคือทำได้เฉพาะกาลเท่านั้นคือทำได้ภายในระยะเวลา 1 เดือนหลังจากการปวารณาออกพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ คือตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 กฐินเป็นพุทธานุญาตให้พระภิกษุรับผ้าผืนใหม่ตามกาล ที่เหมาะสม เป็นพุทธานุญาตพิเศษในเรื่องการรับผ้าของภิกษุในพุทธศาสนา เพราะปกติแล้วพระบรมพุทธานุญาตในการจัดหาผ้าของพระภิกษุนั้นพระพุทเจ้าไม่อนุญาตให้พระภิกษุรับและใช้ผ้าใหม่ ให้ใช้ผ้าเก่าที่ชาวบ้านทิ้งแล้ว หรือผ้าห่อศพเรียกว่า“ผ้าบังสุกุล” ในสังคมไทยประเพณีการทอดกฐินคงเริ่มมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย หรืออาจจะเริ่มตั้งแต่สมัยทวารวดีที่มีหลักฐานว่าคนที่อาศัยในบริเวณนี้นับถือพุทธศาสนา แต่ตามหลักฐานเท่าที่ปรากฏและชี้ชัดที่สุดของการทอดกฐินในประเทศไทยคือศิลาจารึกสมัยสุโขทัย กล่าวว่า มีการทำบุญต่างๆในช่วงเข้าพรรษา และมีการทอดกฐินหลังออกพรรษา

กฐินเป็นพระประสงค์ที่พระพุทเจ้าทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้พระภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสแล้วกรณกฐินได้ ต้นพุทธานุญาตเรื่องกฐิน คือพระภิกษุชาวเมืองปาฐะยะ 30 รูป ที่ได้เดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทเจ้าแต่เป็นวันเข้าพรรษาเสียก่อนจึงจำพรรษาระหว่างทางและเมื่อปวารณาออกพรรษาแล้วก็เร่งรีบไปเฝ้าพระพุทเจ้า ทั้ง ๆที่ฝนยังตกชุกอยู่ พื้นแผ่นดินเต็มไปด้วยน้ำเป็นหล่มเลน พระภิกษุจึงมีจิตที่ชุ่มไปด้วยน้ำและเหน็ดเหนื่อยเดินทางไกลมาเพื่อเข้าเฝ้าพระพุทเจ้า ...ครั้งนั้นพระพุทเจ้าทรงตรัสถามถึงความ เป็นอยู่แล้วทรงทราบ พระองค์ทรงเห็นใจในความทุกข์ความลำบากของภิกษุทั้งหลาย ทรงแสดงธรรมแล้ว รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรณกฐิน” วัตถุประสงค์ของเรื่อง กฐินในสมัยพุทธกาล คือ ให้พระภิกษุแสวงหาผ้าจากผ้าบังสุกุลเพื่อมาทำผ้าไตรจีวร หาผ้ามารวมเป็นผ้า กองกลางสงฆ์และสงฆ์มีมติอุปโลกน์ผ้านั้นให้พระภิกษุ 1 รูป เป็นผู้กรณกฐินและพระภิกษุรูปดังกล่าวต้องมี องค์ความรู้ธรรม ๘ ประการ อาติธรรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำบุพพการณ์ผ้ากฐินพร้อมทำให้แล้วเสร็จ ภายในวันเดียวเพื่อนำผ้าไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง หรือทั้งสำรับที่เสร็จแล้วทำพิธีกรณกฐินตามลำดับ

ปัจจุบันประเพณีการทำบุญทอดกฐินได้กลายเป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา และในสังคมไทย แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบุญกฐินในยุคปัจจุบันมีความผิดเพี้ยนไปจากพุทธบัญญัติในหลายประการ เพราะไปมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตัวกฐิน พระธรรมปิฎก ได้กล่าวว่า“แท้จริงแล้ว ความสำคัญของการทอดกฐิน อยู่ที่จีวรเพียงผืนเดียวเท่านั้น แต่ยังมีหลายคนที่ไม่รู้เลยว่าตัวกฐินที่แท้จริงคือ

อะไร ไปมองบริวารภิกษุว่าเป็นตัวภิกษุ”สะท้อนให้เห็นว่าวัตถุประสงค์หลักของการทอดกฐินได้ถูกลดความสำคัญลง (พระธรรมปิฎก (ป.อ ปยุตฺโต), 2551 : 1)

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่รับอิทธิพลมาทางด้านความเจริญของชุมชน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่อยากศึกษาว่าคนในชุมชนนิยมทำบุญ การทำบุญที่เป็นที่น่านิยมและได้บุญมาก คือ บุญกฐินสมาธิก ในชุมชนสนับสนุนเผยแพร่ธรรม มีวิธีการใดบ้างที่ชุมชนได้กระทำเผยแพร่สู่ลูกหลานเพราะการทอดกฐินถ้าปฏิบัติตามพุทธบัญญัติ ที่เมตตาพระผู้อยู่จำพรรษาครบ 3 เดือนนั้นได้อานิสงส์อย่างแรง เป็นการสงเคราะห์ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีการส่งเสริมในชุมชนว่าการทำบุญ ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาชุมชนนิยมทำวิธีไหนที่จะทำความเข้าใจให้ผู้เฒ่าในชุมชนนิยมทำบุญและอนุรักษ์กฐิน โดยมีการพัฒนาของสังคมทุกด้านเพื่อรักษาพระพุทธศาสนาและทำนุบำรุงให้มีความมั่นคง สืบทอดไปสู่ยุคสมัยต่าง ๆ รวมทั้งเผยแพร่ต่อไปอย่างเข้าใจ ไม่ปล่อยประละเลย หลงอิทธิพลตะวันตก ที่เผยแพร่เข้ามาในสังคมไทยอย่างทุกวันนี้ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาประจำชาติและพิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาต้องดำรงอยู่ในพระพุทธศาสนาต่อไป

เมื่อประเพณีการทำบุญกฐินในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์และรูปแบบที่ขยายเพิ่มเติมไปจากสมัยพุทธกาล มีทั้งข้อดีและข้อควรพัฒนา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องกฐิน ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร ประเพณีการทำบุญทอดกฐินที่ถูกต้องของชาวตำบลอุ่มเม่า ควรมีรูปแบบและวิธีการอย่างไร เพื่อเผยแพร่สืบทอดประเพณีการทำบุญกฐินที่ดำรงให้คงอยู่กับชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร และอยู่คู่กับสังคมไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องกฐินในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อวิเคราะห์พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องพลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ 1. พระสงฆ์ จำนวน 10 รูป 2. นักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 5 ท่าน 3. มัคทายก จำนวน 5 คน 4. ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน 5. ประชาชนทั่วไป ในเขตตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 30 รูป/คน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัย และประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แล้วกรอร่างแบบสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
4. นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน
6. นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
7. นำแบบสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

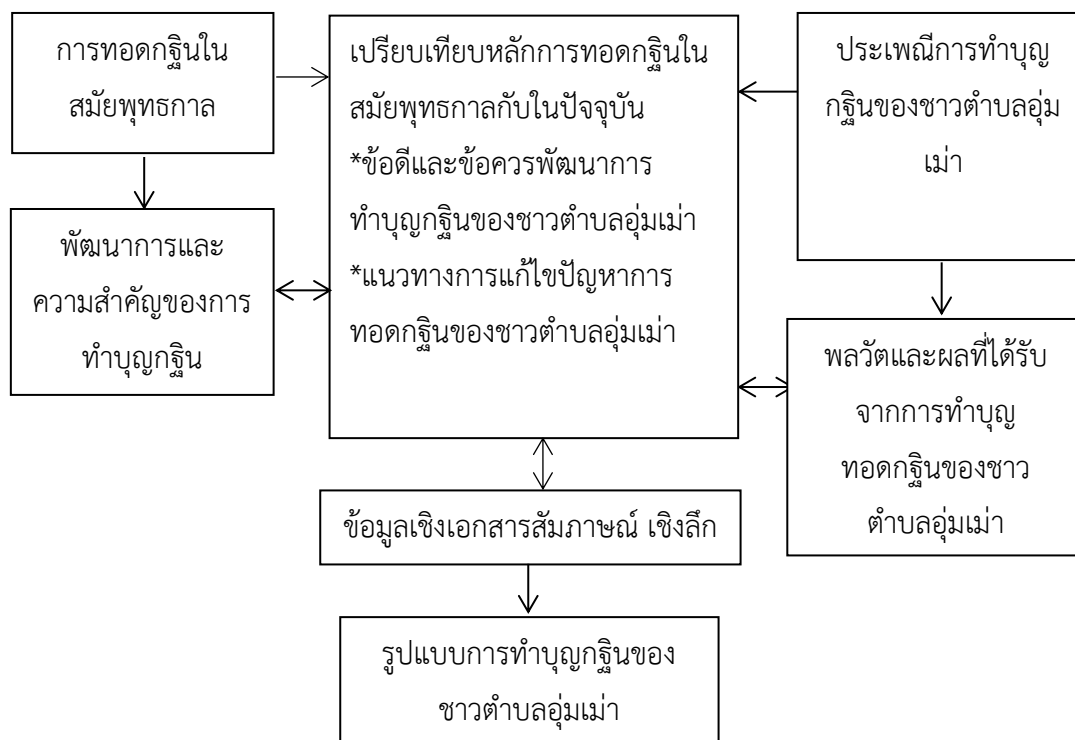
1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) โดยรวบรวมจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการทำบุญกฐิน
2. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยรวบรวมจากเอกสาร เช่น หนังสือนงานวิจัย บทความ และวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเอกสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยศึกษาข้อมูลจากตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการทำบุญกฐินในสมัยพุทธกาลและในประเทศไทย
3. รวบรวมข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 กลุ่ม
4. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล
5. รวบรวมเรียบเรียงข้อมูลทั้งที่ได้จากภาคทฤษฎีและภาคสนามมาจัดหมวดหมู่
6. การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการศึกษาค้นคว้าตำรา จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนาม เพื่ออธิบายถึงพลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวลำปาง จังหัดกาฬสินธุ์ จึงสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ และง่ายต่อการค้นหาข้อมูล ประกอบด้วยแฟ้มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและนำมาสู่การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ้มเม่า อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ทำให้สามารถอธิบายรายละเอียดในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. กฐินในพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า กฐินในพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการถวายผ้ากฐินของชาวพุทธผู้ศรัทธานำไปถวายท่ามกลางสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสในวัดนั้น ไม่ต่ำกว่า 5 รูป ขึ้นไป เพื่อใช้ตัดเย็บทำจีวร มีกำหนดระยะเวลาให้ถวายได้เพียงปีละครั้ง หลังวันออกพรรษาภายใน 1 เดือน ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เมื่อสงฆ์รับแล้วจะทำพิธีสังฆกรรมและวินัยกรรมเกี่ยวกับการกรานกฐินให้เสร็จในวันเดียวทำให้ภิกษุผู้ครองกฐินและพระภิกษุผู้ร่วมอนุโมทนาได้รับอานิสงส์กฐิน 5 ประการ

2. รูปแบบการทำบุญกฐิน ของชาวตำบลอุ้มเม่า พบว่า การดำเนินการทอดกฐินในเขตตำบลอุ้มเม่า เริ่มตั้งแต่การจองกฐิน และการนำกฐินไปทอด การทำบุญกฐินในเขตตำบลอุ้มเม่า นั้นเป็นกฐินราษฎร์เกิดจากความศรัทธาของประชาชนทั่วไปอาจมีหลายเจ้าภาพมาร่วมกัน เรียกว่า กฐินสามัคคี มีกิจกรรมที่เน้นในเรื่อง

ความสนุกรื่นเริง มีขั้นตอนในการทอดถวาย และ พิธีกรรมฝ่ายสงฆ์ที่เรียกว่า การกรานกฐิน เช่นเดียวกัน ถ้าเป็นจุลกฐินเมื่อพระสงฆ์ทำพิธีอุปโลกน์และการสวดอุทิศกุศลเรียบร้อยแล้ว ผู้ถวายอาจอยู่ช่วยพระสงฆ์ ทำจีวรผืนใดผืนหนึ่งใน 3 ผืน ให้เสร็จก่อนก็ได้ ดังเช่น จุลกฐิน เมื่อคณะเจ้าภาพได้ถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแก่พระสงฆ์แล้วและประกาศยอดจำนวนเงินที่ได้บริจาค เพื่อถวายพระภิกษุสามเณรและถวายบำรุงวัด หรือสมทบการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ ของวัดแล้ว พระ ภิกษุสงฆ์และผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายได้ทราบและอนุโมทนาโดยทั่วกัน ผู้ถวายทั้งหมดตั้งใจกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล รับพร กราบพระรัตนตรัย เป็นเสร็จพิธีการทอดกฐิน

3. วัตถุประสงค์ของการทอดกฐินของชาวตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า วัตถุประสงค์ของการทอดกฐินของชาวตำบลอู่เม่าในยุคปัจจุบัน นอกจากเป็นการถวายผ้ากฐินจีวรสำเร็จรูปเป็นไตรจีวรแล้ว ยังมีบริวารกฐินอื่นอีกมากมาย ที่สำคัญคือ บริวารกฐินที่เป็นตัวเงิน กลายเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ของการทอดกฐิน ซึ่งเป็นค่านิยมของการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า ถึงแม้ว่าจะเป็น การลดความสำคัญของวัตถุประสงค์เดิม แต่ก็เป็นการรักษาประเพณีและเพื่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่สืบไป

4. การบูรณาการของประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การบูรณาการของประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการขยายประโยชน์จากบริวารกฐินพิจารณาได้จากประโยชน์ทางด้านพระพุทธศาสนา และประโยชน์ทางสังคม ซึ่งประโยชน์ทั้งสองด้านมีความเกี่ยวเนื่องกัน เพราะการทอดกฐินเป็นเทศกาลหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนให้เกิดปัญญาในการทำหน้าที่ปกป้องและรักษาพระพุทธศาสนา มีศาสนา ศาสนธรรม ศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนพิธี ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยังส่งผลให้คนในสังคมมีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีเศรษฐกิจดี มีความสามัคคี ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

5. การพลวัตการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัญหาจากการพลวัตการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากความเบี่ยงเบนของหลักการในเรื่องกฐิน ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นตัวเงินมากกว่า ทำให้ลดความสำคัญในเรื่องความสามัคคีของหมู่สงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในวัดด้วยกันพระสงฆ์มีพฤติกรรมในการหากฐินเองการเรียไรเงินบริจาค หากชักชวนผู้มีศรัทธาบ่อย ย่อมสร้างความลำบากใจ จนอาจกลายเป็นความไม่เข้าใจและเสื่อมศรัทธาที่จะทำบุญในพระพุทธศาสนาต่อไป กฐินก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดกามคุณและอบายมุข เช่นการมีขบวนแห่กองกฐิน การมีมหรสพราคาแพงมาสมโภชกองกฐิน มีการดื่มเครื่องดื่มมึนเมา ทำให้เกิดความสับสนเปลืองและเกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งส่งผลเป็นปัญหาต่อภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณีการทอดกฐินอันดีงามของชุมชน

6. ข้อดีและข้อควรพัฒนาของการพลวัติการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ข้อดีและข้อควรพัฒนาของการพลวัติการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ปัจจุบัน ข้อดี คือ รักษาพระวินัย ได้รักษาประเพณี ได้อ่านสังส์จากบุญกฐิน สร้างความสามัคคี ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สนับสนุนพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ทางสังคม และทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ทำให้สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธ จากรุ่นสู่รุ่น เป็นเครื่องยืนยันความศรัทธามั่นคงเชื่อถือในพิธีทางศาสนา สามารถรักษาองค์ประกอบทางพระพุทธศาสนา ส่วนข้อควรพัฒนา คือขาดเครื่องมือสร้างความสามัคคีในหมู่สงฆ์ ด้วยกระบวนการทำจีวร สร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้มีศรัทธาอันน้อยเป็นช่องทางของกลุ่มผู้หาผลประโยชน์ วัดบางวัดเป็นกฐินตกค้าง พระสงฆ์หาเจ้าภาพทอดกฐินเอง และเป็นช่องทางให้เกิดการฉ้อโกงและอภัยมุข

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “พลวัติประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

กฐินในพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการถวายผ้ากฐินของชาวพุทธผู้ศรัทธาไปถวายท่ามกลางสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสในวัดนั้น ไม่ต่ำกว่า 5 รูป ขึ้นไป เพื่อใช้ตัดเย็บทำจีวร มีกำหนดระยะเวลาให้ถวายได้เพียงปีละครั้ง หลังวันออกพรรษายภายใน 1 เดือน ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เมื่อสงฆ์รับแล้วจะทำพิธีสังฆกรรมและวินัยกรรมเกี่ยวกับการกรานกฐินให้เสร็จในวันเดียวทำให้ภิกษุผู้ครองกฐินและพระภิกษุผู้ร่วมอนุโมทนาได้รับอานิสงส์กฐิน 5 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาประมวล ฐานทตโต (2554 : 4) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “สารธรรมจากบุญกฐิน” เกี่ยวกับเรื่องกฐินว่า “กฐิน” เป็นชื่อของบุญประเพณีที่นิยมทำเป็นเวลา 1 เดือน โดยเริ่มต้นที่วันออกพรรษาไปถึงลอยกระทง ถือเป็นถือเป็นประเพณีสำคัญของสังคมไทยแต่โบราณ การทำบุญถวายผ้ากฐินนิยมเรียกกันว่า ทอดกฐิน หมายถึง ทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำถวายผ้าในท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์ เมื่อกล่าวคำถวายจบแล้ว พระสงฆ์ก็รับว่า สาธุ พร้อมกันเจ้าภาพจะต้องนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์เฉยๆไม่ต้องประเคนด้วยมืออีก ดังนั้น กิริยาที่นำผ้ากฐินไปวางไว้นั้น จึงนิยมเรียกสั้นๆกันว่า “การทาบบุญทอดกฐิน”

ในสมัยพุทธกาลพระภิกษุหนุ่มห่มจีวรด้วยผ้าบังสุกุลจีวรใช้สอยผ้าไตรจีวรได้ไม่เกิน 3 ผืน และเก็บอติเรกจีวรได้ไม่เกิน 10 วัน ต่อมาทรงอนุญาตให้ภิกษุรับคหบดีจีวร และเมื่อทรงเห็นความลำบากในเรื่องไตรจีวรหนุ่มของภิกษุชาวเมืองปาฐะยยะเปียงชุมไปด้วยน้ำ เปรอะเปื้อนไปด้วยโคลนตม เพราะการเดินทางหลังวันออกพรรษา แล้วจึงมีพุทธานุญาตในเรื่องการกรานกฐิน เมื่อชาวพุทธฝ่ายคฤหัสถ์ได้เห็นความยุ่งยากลำบากในเรื่องผ้ากฐินผืนที่จะนำมากรานกฐินจึงได้จัดหาผ้าที่สมควรมามอบให้แก่สงฆ์ การทอดกฐินในสมัยพุทธกาลจึงเป็นกิจของสงฆ์โดยเฉพาะ ที่เรียกว่า การกรานกฐิน ซึ่งยังคงปฏิบัติสืบมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนชาวบ้านหรือที่

เรียกว่า ทายกทายิกา นำผ้ากฐินมาถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ เรียกว่า ทอดกฐิน ซึ่งปัจจุบันชาวพุทธเรียกพิธีกรรมนี้ว่าเป็นประเพณีการทอดกฐิน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิรินทร มุขสาร (2557 : 46-47) ได้กล่าวไว้ในสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์พุทธาณุญาตเรื่องกฐิน” กฐินมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล และในสมัยพระสมณโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน กฐินเป็นพุทธประสงค์ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงมีพระบรมพุทธานุญาตเอง เพื่อให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสแล้วกราบทูลกฐินได้ ต้นบัญญัติ คือ พระภิกษุชาวเมืองปาฐะยะ จำนวน 30 รูป ที่ได้เดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่เป็นวันเข้าพรรษาเสียก่อน จึงจำพรรษาระหว่างทางและเมื่อถึงวันปวารณาออกพรรษาแล้วก็เร่งรีบไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่ฝนยังตกชุกอยู่ พื้นดินที่ชุ่มไปด้วยน้ำ เป็นหล่มเลน พระภิกษุมีจีวรที่ชุ่มไปด้วยน้ำเปียกปอน เหน็ดเหนื่อย ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในสภาพนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเห็นความทุกข์ยากลำบากของพระภิกษุเหล่านั้น จึงทรงมีพระบรมพุทธานุญาตเอง เพื่อให้พระภิกษุกราบทูลกฐินได้หลังออกพรรษา และเพื่อจะได้มีจีวรใหม่ผลัดเปลี่ยนแทนจีวรเก่าก่อนที่พระภิกษุจะจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

ประเพณีการทำบุญทอดกฐินในเขตตำบลลุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เริ่มตั้งแต่การจองกฐิน และการนำกฐินไปทอด การทำบุญกฐินในเขตตำบลลุ่มเม่า นั้นเป็นกฐินราษฎร์เกิดจากความศรัทธาของประชาชนทั่วไปอาจมีหลายเจ้าภาพมาร่วมกัน เรียกว่า กฐินสามัคคี มีกิจกรรมที่เน้นในเรื่องความสนุกสนานรื่นเริง มีขั้นตอนในการทอดถวาย และ พิธีกรรมฝ่ายสงฆ์ที่เรียกว่า การกรานกฐิน เช่น เดียวกัน ถ้าเป็นจุลกฐินเมื่อพระสงฆ์ทำพิธีอุปสมบทและการสวดญัตติทุติยกรรมแล้ว ผู้ถวายอาจอยู่ช่วยพระสงฆ์ ทำจีวรผืนใดผืนหนึ่งใน 3 ผืน ให้เสร็จก่อนก็ได้ ดังเช่น จุลกฐิน เมื่อคณะเจ้าภาพได้ถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแก่พระสงฆ์แล้วและประกาศยอดจำนวนเงินที่ได้บริจาค เพื่อถวายพระภิกษุสามเณรและถวายบำรุงวัด หรือสมทบการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ ของวัดแล้ว พระ ภิกษุสงฆ์และผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายได้ทราบและอนุโมทนาโดยทั่วกัน ผู้ถวายทั้งหมดตั้งใจกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล รับพร กราบพระรัตนตรัย เป็นเสร็จพิธีการทอดกฐิน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา พิณทอง (2534 : 147) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ประเพณีโบราณไทยอีสาน ไว้ว่า พิธีทำบุญกฐินผู้ที่มีจิตศรัทธาปรารถนาจะถวายกฐิน ณ วัดใดวัดหนึ่งให้เขียนใบจอง ไปติดไว้ผนังโบสถ์ บอกชื่อตัว ชื่อสกุล ตำแหน่งและที่อยู่ของตนให้ชัดเจน การทำดังนี้เพื่อไม่ให้ผู้อื่นจองทับ เพราะในปีหนึ่งวัดจะรับกฐินได้ครั้งเดียว เมื่อจองแล้วก็จัดหาเครื่องบริวารและบริวารกฐินไว้ บอกเล่าญาติพี่น้องให้มาร่วมบุญ ถึงวันงานก็นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ฟังเทศน์ ตอนกลางคืนมีหมอลำจันทลวดคันทน์ รุ่งขึ้นถวายอาหารบิณฑบาต แล้วนำกฐินไปทอดที่วัด แห่รอบขวาศาลาโรงธรรม 3 รอบ แล้วนำกฐินไปรวมไว้ที่ศาลาโรงธรรม

วัตถุประสงค์ของการทอดกฐินของชาวตำบลลุ่มเม่าในยุคปัจจุบัน นอกจากเป็นการถวายผ้ากฐินจีวรสำเร็จรูปเป็นไตรจีวรแล้ว ยังมีบริวารกฐินอื่นอีกมากมาย ที่สำคัญคือ บริวารกฐินที่เป็นตัวเงิน กลายเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ของการทอดกฐิน ซึ่งเป็นค่านิยมของการทอดกฐินในเขตตำบลลุ่มเม่า ถึงแม้ว่าจะเป็น การลดความสำคัญของวัตถุประสงค์เดิม แต่ก็เป็นการรักษาประเพณีและเพื่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้

ดำรงอยู่สืบไป ซึ่งสอดคล้องกับ ประยูร คลายโส (2539 : 121) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษากรณีเปรียบเทียบประเพณีทอดกฐินของพุทธศาสนิกชนในเขตราชภัฏวชิรญาณจังหวัดกรุงเทพมหานครและอำเภอนางรองจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีการทอดกฐินในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยพุทธกาล สมัยก่อนมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกว้างเพื่อไปถวายแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่ขาดแคลนและมีคุณสมบัติที่ครองผ้ากฐิน แต่ปัจจุบันการทอดกฐินมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมีการเพิ่มวัตถุประสงค์เข้าไปอีกอย่างหนึ่ง คือทอดกฐินที่เน้นเพื่อการหาเงินทุนไปใช้ในการพัฒนาวัด วัดในเขตราชภัฏวชิรญาณพบว่าการสร้างโบสถ์ วิหาร ถนน ท่อระบายน้ำ ส่วนวัดอำเภอนางรองพบว่านำเงินกฐินไปซื้ออุปกรณ์การศึกษา ช่วยเหลือประชาชน ที่ประสบเคราะห์กรรม ลดละเลิกอบายมุขและพัฒนาจิตใจโดยการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ส่วนความคิดของประชาชนที่มีต่อการทำบุญกฐินพบว่า ส่วนใหญ่จะทำบุญกฐินเพราะมีความเชื่อทำบุญกฐินมีอานิสงส์มากกว่าการทำบุญอย่างอื่น และเป็นการช่วยอุทิศบุญกุศลให้พระพุทธศาสนา ส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ให้ปฏิบัติตามวินัยและยังเป็นการช่วยสงเคราะห์พัฒนาสังคมในด้านต่างๆอีกด้วย

การบูรณาการของประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการขยายประโยชน์จากบริวารกฐินพิจารณาได้จากประโยชน์ทางด้านพระพุทธศาสนา และประโยชน์ทางด้านสังคม ซึ่งประโยชน์ทั้งสองด้านมีความเกี่ยวเนื่องกัน เพราะการทอดกฐินเป็นเทศกาลหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนให้เกิดปัญญาในการทำหน้าที่ปกป้องและรักษาพระพุทธศาสนา มีศาสนา ศาสนธรรม ศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนพิธี ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และส่งผลให้คนในสังคมมีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีเศรษฐกิจดี มีความสามัคคี ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ปัญหาจากการพลวัตการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชรในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากความเบี่ยงเบนของหลักการในเรื่องกฐิน ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัย ที่เป็นตัวเงินมากกว่า ทำให้ลดความสำคัญในเรื่องความสามัคคีของหมู่สงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในวัดด้วยกัน พระสงฆ์มีพฤติกรรมในการหากฐินเองการเรียไรเงินบริจาค หากชักชวนผู้มีศรัทธาบ่อย ย่อมสร้างความลำบากใจ จนอาจกลายเป็นความไม่เข้าใจและเสื่อมศรัทธาที่จะทำบุญในพระพุทธศาสนาต่อไป กฐินก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดกามคุณและอบายมุข เช่นการมีขบวนแห่กองกฐิน การมีมหรสพราคาแพงมาสมโภชกองกฐิน มีการดื่มเครื่องดื่มมึนเมาทำให้เกิดความสับสนและเกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งส่งผลเป็นปัญหาต่อภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณีการทอดกฐินอันดีงามของชุมชน

เปรียบเทียบหลักการทอดกฐินในสมัยพุทธกาลกับในเขตตำบลอู่เม่าปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์ของการทอดกฐินที่เหมือนกัน คือ สงฆ์ได้ผ้า ได้อานิสงส์กฐิน สร้างความสามัคคี สนับสนุนพระดี ในด้านความต่าง คือ มุ่งพัฒนาวัด เน้นบริวารกฐินที่เป็นตัวเงิน ไม่ให้ความสำคัญเรื่องความสามัคคีของสงฆ์ มีการผูกขาดผู้รับผ้ากฐินรูปแบบการทอดกฐินในสมัยพุทธกาลกับในเขตตำบลอู่เม่า ปัจจุบัน มีความต่าง คือ มีหลายรูปแบบแตกต่าง

กันตามประเภทและลักษณะของกฐินเป็นศาสนพิธี มีพิธีการทางศาสนา มุ่งเน้นกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมงานบุญกฐิน มีการแห่ธงกฐินและนำธงกฐินเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตฺโต, 2551 : 2) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ปัญหาขัดแย้งในโลกแก้ได้ด้วยกฐิน เกี่ยวกับเรื่องกฐินว่า การทอดกฐินเป็นเรื่องของโยม ส่วนพระเรียกว่าการานกฐิน คือการานกฐิน กล่าวถึงในฐานะที่เป็นเรื่องของพระภิกษุ ซึ่งถือเป็นพระวินัย ถือเป็นพุทธานุญาต เป็นเรื่องสำคัญที่บัญญัติไว้เพื่อการปฏิบัติของพระสงฆ์โดยเฉพาะ และการทอดกฐินกล่าวถึงกฐินในฐานะที่เป็นกฐินทาน คือเป็นเรื่องของอุบาสกอุบาสิกาที่จะจัดถวายทานอันเนื่องด้วยเรื่องกฐินตามพุทธบัญญัติ

ข้อดีและข้อควรพัฒนาของการพลัดการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ปัจจุบัน ข้อดี คือ รักษาพระวินัย ได้รักษาประเพณี ได้อานิสงส์จากบุญกฐิน สร้างความสามัคคี ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สนับสนุนพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ทางสังคม และทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ทำให้สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธจากรุ่นสู่รุ่น เป็นเครื่องยืนยันความศรัทธามั่นคงเชื่อถือในพิธีทางศาสนา สามารถรักษาองค์ประกอบทางพระพุทธศาสนา ส่วนข้อควรพัฒนา คือขาดเครื่องมือสร้างความสามัคคีในหมู่สงฆ์ ด้วยกระบวนการทำจิ๋ว สร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้มีศรัทธาน้อย เป็นช่องทางของกลุ่มผู้หาผลประโยชน์ วัดบางวัดเป็นกฐินตกค้าง พระสงฆ์หาเจ้าภาพทอดกฐินเอง และเป็นช่องทางให้เกิดการคดโกงและอภัยมุข ซึ่งสอดคล้องกับ พระเทพสารเมธี ให้สัมภาษณ์ไว้ ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564 ไว้ว่า “ไม่ว่าโลกจะพัฒนาไปแบบใดก็ตาม แต่สังฆกรรมก็ควรยึดพระธรรมวินัย เป็นหลักอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นกรอบในการรักษาดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาตั้งกรอบไม้ หรือ สะตอ ที่ใช้ในการเป็นแบบพิมพ์ในการเย็บผ้าในสมัยพุทธกาล ไม่ควรยึดติดกับบริวารกฐินจนมากเกินไป”

การศึกษาวิจัยเรื่อง พลัดประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร นี้ มีผลการศึกษาในเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีความสอดคล้องและยังได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากขึ้น ทำให้ผลการศึกษาที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกล่าวคือ ทำให้ทราบว่า การทอดกฐินในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการทำบุญในทางพระพุทธศาสนา ที่มีรากฐานมาจากพระวินัยบัญญัติในเรื่องกฐิน เป็นพุทธานุญาตที่มอบให้แก่ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสแล้วในวัดเดียวกัน ไม่น้อยกว่า 5 รูปขึ้นไป ได้กรานกฐิน เป็นวินัยกรรมและสังฆกรรมเกี่ยวกับการทำผ้ากฐินเป็นจีวรนุ่งห่ม เป็นทานพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงประทานให้เองโดยไม่ต้องขอบุญกฐินจึงมีอานิสงส์มาก ทำให้มีจีวรผืนใหม่ไว้ใช้สอย ได้สร้างความสามัคคี ได้รับอานิสงส์ และได้สนับสนุนพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ต่อมาเมื่อศรัทธาผ้ากฐินมาถวายแก่พระสงฆ์ และได้กลายเป็นประเพณีการทำบุญของชาวตำบลอู่เม่าและของชาวพุทธไทย เรียกว่า การทอดกฐิน มาจนถึงปัจจุบัน เป็นประเพณีการทำบุญที่ทำให้ผู้ให้ทานและผู้รับทาน ได้รับอานิสงส์กันทั้ง 2 ฝ่าย ประเพณีการทอดกฐินของชาวตำบลอู่เม่า มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เรื่อยมาจนถึงสมัยปัจจุบัน

กำหนดเป็นศาสนพิธี มีพิธีกรรมทั้งฝ่ายผู้ทอดและฝ่ายพระสงฆ์ผู้รับ ปัจจุบันนอกจากถวายผ้ากฐินแล้วยังมีบริวารกฐินอีกมากมาย เพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนา และขยายประโยชน์ที่ได้จากบริวารกฐินมีการบอกบุญ กฐินในเขตตำบลอู่เม่า มี 2 รูปแบบคือ กฐินที่มีเจ้าภาพปักจอง และกฐินสามัคคี เรียกว่าเป็นกฐินราษฎร์ นับว่าเจ้าภาพและคนในชุมชนมีบทบาทต่อการกำหนดกิจกรรมกฐิน การพลัดการทำบุญทอดกฐิน จึงควรประกอบด้วย รักษาพระวินัยบัญญัติ ยึดรูปแบบศาสนพิธี ส่งเสริมความพอเพียง ที่ประสานความสามัคคี และมีปัญญา เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการ รักษาและส่งเสริมให้ประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นประเพณีอันดีงามสืบทอดส่งต่อลูกหลานได้ยืดยาวปฏิบัติ ให้อยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

- 1) ประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่า เป็นการทำบุญที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ มีทั้งข้อดีและข้อควรพัฒนา ดังนั้นควรปฏิบัติเกี่ยวกับการทอดกฐิน ให้ถูกต้องตามพระวินัย ควบคู่กับจรรยาในสังคม ด้วยการเรียนรู้และศึกษาให้เข้าใจถึงหลักการสำคัญ เกี่ยวกับกฐินที่แท้จริง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากกิจกรรมการทอดกฐิน ที่อาจสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นทั้งแก่วัดและสังคม
- 2) ควรนำปัจจัย เครื่องใช้จำเป็นไปช่วยเหลือวัดที่ยังขาดแคลนหรือมีความต้องการ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) ชาวตำบลอู่เม่า ควรให้ความสำคัญในสาระที่แท้จริงของวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่แท้จริงของการทอดกฐิน และการวางท่าทีให้ถูกต้องด้วยปัญญา เพื่อให้เป็นทานที่มีผลบุญมาก เพราะ บุญกฐินเป็นกาลทาน เป็นการให้ทานที่ประกอบด้วยธรรม 3 ประการ คือ ผู้ให้หรือผู้ทอด (ทายก) มีศรัทธาที่มีเจตนาบริสุทธิ์ ทั้ง 3 ขณะ ไทยธรรมเป็นวัตถุที่บริสุทธิ์ และผู้ควรรับ (ปฏิคาหก) ที่บริสุทธิ์
- 4) ประเพณีการทอดกฐินในเขตตำบลอู่เม่าปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่เจ้าภาพ และผู้นำชุมชนมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบร่วมกับคนในชุมชนมากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ญาติมิตรคนในครอบครัวที่อยู่ต่างถิ่นได้กลับมาพบกันและได้ทำบุญร่วมกัน และอาจต้องการมีกิจกรรมรื่นเริงสนุกสนาน ซึ่งอาจจัดได้แต่ไม่ควรตั้งอยู่ในความประมาท โดยเป็นช่องทางให้เกิดกามคุณและ อบายมุข การจัดจ้างมหรสพราคาแพง การเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นำมาซึ่งภาพลักษณ์ไม่ดีต่อวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ทำให้คนรุ่นหลังที่ขาดความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของการทอดกฐินที่แท้จริง มีทัศนคติไม่ดีต่อการทำบุญกฐินของชาวตำบลอู่เม่า ทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ประเพณีการทำบุญกฐินที่งดงามสืบไว้ให้ลูกหลาน ชาวตำบลอู่เม่า สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับประเพณีเรื่องการทำบุญข้าวสลากภัตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เพื่อเปรียบเทียบกับการทำบุญข้าวสลากภัตที่มีผลต่อความเชื่อของชาวตำบลอู่เม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา พิณทอง (ดร.). (2534). *ประเพณีโบราณไทยอีสาน*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ ศิริธรรม ออฟเซต.
- พระมหาประมวญ ฐานุตโต. (2554). *สารธรรมจากบุญกฐิน*. ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *ปัญหาขัดแย้งในโลกแก้ได้ด้วยกฐิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์สวายจำกัด.
- พระเทพสารเมธี (ธ). สัมภาษณ์ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564.
- ประยูร คลายไธสง. (2539). *ศึกษาพระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษากรณีเปรียบเทียบประเพณีทอดกฐินของพุทธศาสนิกชนในเขตราชบุรีและจังหวัดกรุงเทพมหานครและอำเภอนางรองจังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิรินทร มุขสาร. (2557). *การศึกษาวิเคราะห์พุทธทฤษฎีเรื่องกฐิน*. สารนิพนธ์ประกอบการศึกษารายวิชา สัมมนาพระไตรปิฎก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.